

Kaakkois-Suomen luovien alojen strategiset painopisteet ja toimintaohjelma 2014–2018

EIJA KARHATSU (TOIM.)

Kaakkois-Suomen luovien alojen strategiset painopisteet ja toimintaohjelma 2014–2018

EIJA KARHATSU (TOIM.)

RAPORTEJA 99 | 2014

**KAAKKOIS-SUOMEN LUOVIENTALOJEN
STRATEGISET PAINOPISTEET JA
TOIMINTAOHJELMA 2014–2018**

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kansikuva: ELY-keskusten kuvapankki

ISBN 978-952-314-156-8 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkójulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-156-8

www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Strategian lähtökohta	3
Luovat alat ja luova talous	4
Luovien alojen tukipalvelut ja koulutus	5
Luovien alojen toimijaverkosto.....	5
Vuosille 2014–2018 valitut kehittämisen painopisteet.....	6
Luovien alojen toimintaohjelma 2014–2018 valituilla painopistealueilla	7
Lähteitä ja lisätietoja	13
Liite 1. Kaakkois-Suomen luovien alojen kehittämisfoorumin jäsenet ja varajäsenet (1.6.2014 tilanteen mukaan)	15
Liite 2. Kaakkois-Suomen luovat alat ja niiden sisältämät alat on luokiteltu tässä asiakirjassa seuraavasti:	17

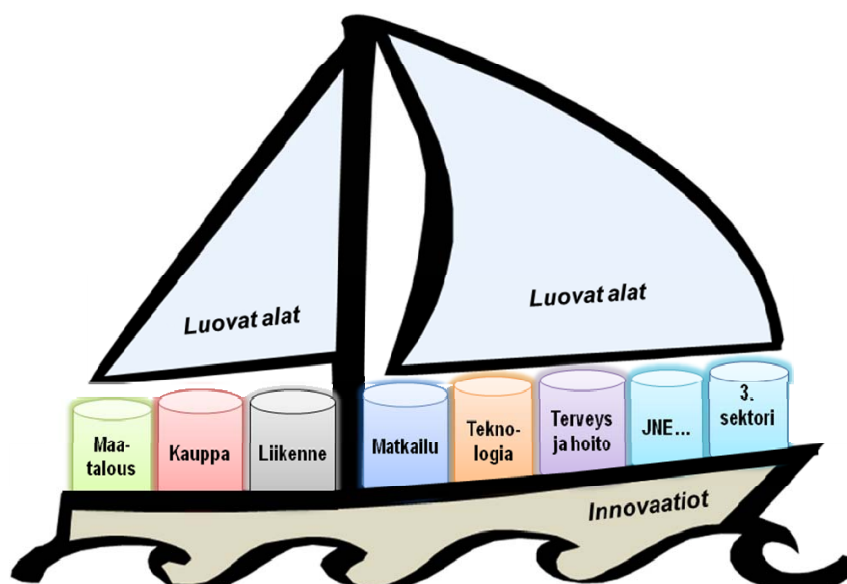
Strategian lähtökohta

ELY-keskus asetti 30.6.2012 Kaakkois-Suomen luovien alojen kehittämisfoorumin (Liite 1), jonka tehtävänä oli laatia strategia luovien alojen yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi vuoden 2014 loppuun mennessä. Strategia on kaikkien toimintasuunnitelmassa mainittujen tahojen yhteinen tahto siitä, millaisiin painopisteisiin kehittämistoimia kohdistetaan vuoteen 2018 mennessä.

Tämä strategia perustuu Kymenlaakson ammattikorkeakoulun vuonna 2012 tekemään strategiaehdotukseen sekä Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakuntaohjelmiin ja EU:n komission luovien alojen strategiaan 2012. Lähde- ja lisätietoluettelossa on mainittu muitakin lähteitä, joiden sisältöä on otettu huomioon strategiaa laadittaessa.

Strategia on kohdennettu niille julkisen sektorin toimijoille, joiden tehtävänä on lisätä luovien alojen osaamista, auttaa luovien alojen kehittämistä elinkeinona. Lähtökohtana on pidetty sitä, miten luovat alat ja talous voisivat osaltaan tuottaa ratkaisuja Kaakkois-Suomen rakennemuutostilanteessa vuoteen 2018 mennessä. Strategian on tarkoitus olla apuna myös luovien alojen yrittäjille ja ammatinharjoittajille yrityskehittämisen käynnistämiseksi sekä Kaakkois-Suomen luovien alojen tunnettavuuden ja yhteistyön lisäämisessä. Strategian tehtävänä on myös tuoda esille uusia mahdollisuuksia ja rohkaista toimijoita käyttämään mahdollisuuksia.

Tulevaisuus tehdään yhdessä!

Kuva: Mette Mattila

Innovaatiot, eri toimialojen yritystoiminta, julkinen sektori ja kolmannen sektorin toimijat sekä luovat alat muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla syntyy uutta yrittäjyyttä, työllisyyttä ja hyvinvointia Kaakkois-Suomen alueelle.

Luovat alat ja luova talous

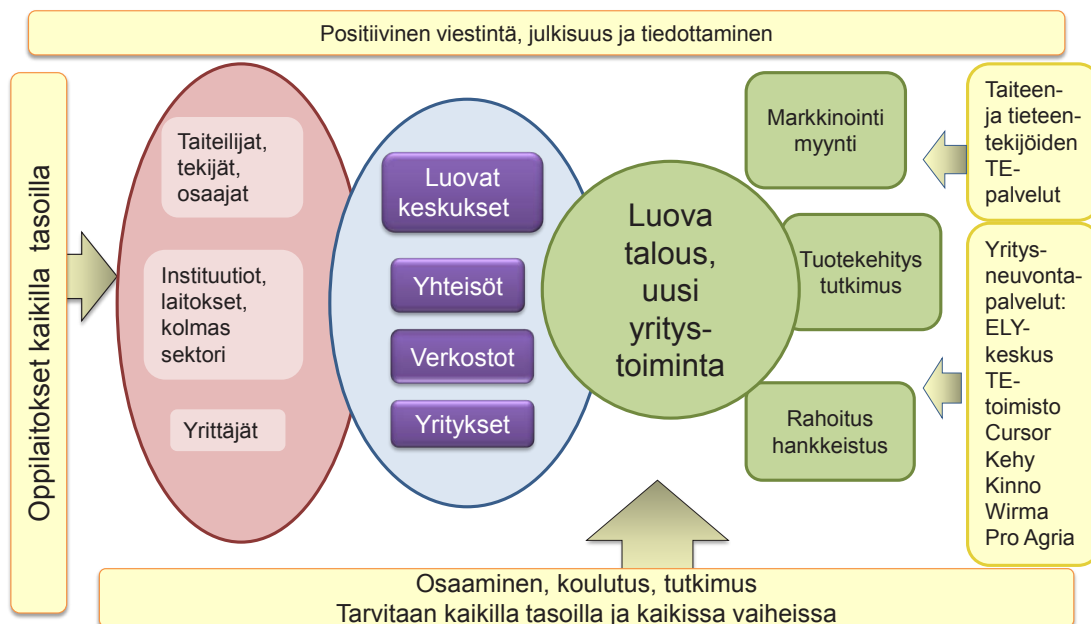
Luovalla taloudella käsitetään luovan osaamisen ja luovien alojen liiketoiminnan kansantalouteen suoranaisesti vaikuttavaa osaa. Luovien alojen laajin määritelmä sisältää kaikki alat, jotka synnyttävät tekijänoikeuksia, patenteja tai tuotemerkkejä. Liitteessä 2 on esitetty tässä asiakirjassa käytetty Kaakkois-Suomen luovien alojen jaottelu. Luova talous muodostuu luovien alojen osaamisen yhdistyessä muiden alojen osaamisen kanssa (teknologia, matkailu, taide ja kulttuuri, jne.).

Visio

Vuonna 2020 Kaakkois-Suomessa hyödynnetään edistyksellisesti ja tuloksellisesti luovan talouden mahdollisuuksia monialaisissa yhteistyöverkostoissa.

Vision toteuttaminen edellyttää:

- Luovien alojen toimijoiden yhteistyön rakentamista ja kiinteyttämistä.
- Luovuutta, ennakkoluulottomuutta ja rohkeutta sekä riskinottoa kykyä yrittäjiltä ja rahoittajilta.
- Toimialojen välisten yhteistyömahdollisuuksien kehittämistä ja uusien avauksien hyödyntämistä elinkeinotoiminnan rikastuttamiseksi alueella.
- Luovien alojen yrittäjyyden toimintaympäristön kehittämistä (ml. työllistymisen uudet muodot, liiketoimintaedellytykset ja kilpailukyky).
- Luovien alojen erityispiirteet tunnistavia yritysneuvontapalveluita.

Kaakkois-Suomen luovien alojen strategiset painopisteet ja toimintaohjelma 2014–2018

Luovien alojen tukipalvelut ja koulutus

Yllä kuvattu malli toimii kun yhteydet eri osasten välillä ovat tiiviit ja toiminnalliset. Jokainen toimijataho on vastuussa omalta osaltaan yhteistyön rakentamisesta ja toimivuudesta.

Luovien alojen talouden kehittäminen edellyttää yhteistyön ja verkostoitumisen jatkuvaa edistämistä. Maa-kuntien liitot ja kehitysyhtiöt ovat keskeisessä asemassa edistämään verkostoitumista sekä yhteistoimia, joita luovat alat tarvitsevat kehittyäkseen elinkeinona.

Tavoitteena on, että Kaakkois-Suomen korkeakoulut, kaupunkien kehittämissyhtiöt ja muut toimijatahot kykenevät tarjoamaan luovan osaamisen yritystoimintaa tukevia ja edistäviä ajan tasaisia asiantuntijapalveluita ja kehittämistyökaluja, joiden avulla pystytään reagoimaan nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön.

Alueen oppilaitokset kouluttavat ammattilaisia luoville aloille, mikä on tärkeä voimavara Kaakkois-Suomelle. Korkeakoulut tekevät myös tutkimus- ja kehitystyötä. Alueellisilla kehitysyhtiöillä on tärkeä rooli yritysten synnyttämisessä, myös luovilla aloilla.

Luovien alojen toimijaverkosto

Luovilla aloilla toimii julkisten instituutioiden, yritysten sekä yksittäisten taiteilijoiden ja muiden ammatinharjoittajien ohella Kaakkois-Suomessa lukuisia järjestöjä. Näistä osa toimii palkatulla työvoimalla johdettuina organisaatioina (mm. eräät festivaalit ja alueelliset kattojärjestöt) ja osa edustaa alueen ammatillisia luovan alan toimijoita (taiteilijoiden ja taidekäsityöläisten yhdistykset). Kolmannen sektorin toimijat voivat rikastaa toimialojen kehittämistä tuomalla omaa osaamistaan ja verkostojaan mukaan tuote- ja palveluinnovaatioiden rakentamiseen.

Luovien alojen kehittämisen kannalta tärkeiksi ovat valtakunnallisesti osoittautuneet erityyppiset luovan alan keskuksat, joita Kaakkois-Suomeenkin on suunnitteilla useita. Näiden syntymisen edistäminen on luovien alojen strategiassa erityisen tärkeää. Luovien alojen toimijoiden yhteistyö tukee konkreettisesti ja aktiivisesti yrittäjien verkostoitumista ja liiketoimintaa.

Verkostojen kautta löytyvät esimerkiksi vertaistuki, tutustuminen toisiin yrittäjiin, koulutus, yhteistyö, yhdessä ideointi ja mahdollisuus näkyvyyteen. Ideat jaetaan, sillä yhdessä niitä voidaan rikastaa uusilla näkökulmilla. On tärkeää nähdä, että *"minun osaamiseni voi hyödyttää ja hyödyntää toisen toimintaa"*. Liiketoimintaverkosto on win win -verkosto, jossa vetoapu löytyy läheltä, saman verkon sisältä, esimerkiksi mestari-kisälli -asetelman kautta.

Vuosille 2014–2018 valitut kehittämisen painopisteet

Kaakkois-Suomen luovan alan kehittämistoimijoiden toimenpiteet alan kehittämiseksi on esitetty seuraavalta lähtien.

1. Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen

- Keinoina muun muassa koulutus, benchmarking, shadowing, mallioppiminen, osuuskuntayrittäminen, mentorointi
- Räättälöityä koulutusta/valmennusta liiketoimintaosaamisessa, ajanhallinnassa, ansaintalogiikan kehittämisessä
- Yrittäjäkoulutusta/valmennusta ja kurseja esimerkiksi hinnoittelusta ja markkinoinnista.

2. Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi

- Käyttäjälähtöisyyden ja avoimen innovaatiotoiminnan menetelmien soveltamista lisätään. Käyttö luovilla aloilla on vielä vähäistä, joskin tarve on jo tunnistettu.
- Muotoilun, taiteen ja liike-elämän yhteisprojekteja suunnitellaan ja toteutetaan koordinoitusti, ohjatusti ja tuetaan toiminnallisesti.
- Kutsutaan omiin ryhmiin ennakkoluulottomasti eri toimijoita. Julkisten instituutioiden, yritysten sekä yksittäisten taiteilijoiden ja muiden ammatinharjoittajien lisäksi verkostoihin kuuluvat puoliammattilaiset järjestöt ja harrastajavoimin toimivat yhdistykset.
- Haetaan eri toimialojen synergiaa esim. kehittämällä luovan alan keskuksia.
- Tehostetaan ja edistetään yhteistyötä ja verkostotoimintaa, välitetään ideoita.
- Maakuntien liitot ja kehitysyhtiöt ovat keskeisessä asemassa.

3. Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen

- Ehkäistään nurkkakuntaisuutta; osoitetaan viestinnällä myös yhteistyöhalua ja -kykyä muiden alueiden kanssa.
- Sallitaan myös epäonnistuminen, korostetaan kokemuksista saadun tiedon arvoa ja rohkaistaan yrittämään.
- Kehitetään omaa asennetta ja tietämystä toisen osapuolen sektorista/tilanteesta, verkotutaan ennakkoluulottomasti, haetaan tietoa muilta sektoreilta ja muista toimijoista.
- Luovien alan arvostusta nostetaan kaikin mahdollisin keinoin, ja tämä arvostuksen nostaminen lähtee yrittäjistä itsestään.

Luovien alojen toimintaohjelma 2014–2018 valituilla painopistealueilla

Strategian valmistelussa olleet julkisen sektorin toimijat

Toimija	Toimet painopisteessä: Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	Toimet painopisteessä: Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi	Toimet painopisteessä: Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen
Taiteen edistämiskeskus, Kaakkois-Suomen ja Hämeen aluetoimipiste	Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Toimipisteessä korostuu taiteilijoiden toimeentuloedellytysten parantaminen. Toteuttaminen tapahtuu läänintaiteilijoiden projekteina ja jaettavina apurahoina ja avustuksina.	Tavoitteena on lisätä ammattitaiteilijoiden työtilaisuuksia ja parantaa rakennettua ympäristöä taiteen keinoin.
Etelä-Karjalan liitto	Etelä-Karjalan kehittäminen painottuu Etelä-Karjalan maakuntaohjelman 2014–2017 toimintalinjoille, jotka kaikki avaavat mahdollisuuksia myös luovalle taloudelle: 1. Yritteliäs ja osaava Etelä-Karjala 2. Kansainvälinen ja kiinnostava rajamaakunta 3. Vihreä ja uusiutuva edelläkävijä 4. Väliön ja välittävä. Maakuntaohjelma löytyy www.ekliitto.fi Etelä-Karjala	Etelä-Karjalan liitto ja sen kulttuurityöryhmä työskentelevät maakuntaohjelman pohjalta tavoitteena maakunnan kehittyminen. Selkeä osa tätä toimintaa on maakunnan toimijoiden kannustaminen monialaiseen yhteistyöhön. Se tarkoittaa mm. kulttuurityöryhmän maakuntaohjelman toteutusaikana lanseeraaman lähikulttuurin sateenvarjon rakentamista sekä hyvän ympäristön merkityksen ja sen avaamien mahdollisuuksien esilletuomista. Rahoitusta suunnataan maakuntaohjelmaa toteuttaviin kehittämishankkeisiin.	Kulttuuri ja luovat alat nähdään vetovoimatekijänä sekä osana matkailun kehittämistä ja palvelutarjontaa. Kulttuurityöryhmä kannustaa keskustelemaan niiden roolista ja merkityksestä muun muassa mahdollisissa kuntaliitoksissa ja säästöpainneissa. Etelä-Karjalaa ja sen kulttuuriperintöä, karjalaisuutta ja hyvää ympäristöä vahvistetaan innovatiivisesti sekä pidetään esillä ja aktiivisessa keskustelussa.
Kymenlaakson liitto	Tulevan maakuntaohjelman 2014–2017 painopistealueet mahdollistavat luovan talouden hankerahoituksen. Alustavat painopistealueet 1) kasvua Pohjoiselta kehitysvyöhykkeeltä 2) metsäteollisuuden uudistaminen 3) puhdas energia ja ekologinen rakentaminen 4) peliliiketoiminta ja pelillistäminen. Maakuntaohjelman strategiset valinnat sisältävä toimivan osaamis- ja liiketoimintaympäristön sekä Pohjoista kasvuvyöhykettä hyödyntävät ja vahvistavat toimialat ja niiden rajapinnat kuten innovatiiviset palvelut.	Kymenlaakson kulttuurifoorumin työskentely	Vetovoimaa Kymenlaaksoon (maakunnallinen markkinointihanke, jossa hanketoimijana Kyamk Oy) -hankerahoitus. Rahoitusta suunnataan maakunnallisiin ja kaakoissuomalaisiin laajoihin kehittämishankkeisiin. Seudulliseen ja maakunnalliseen viestintään osallistuminen.
Kouvola Innovation Oy	Luottamusprojekti yhdessä Humakin kanssa	InnoHUB-konseptin valmistelu ja hubtoiminnan käynnistäminen 2014 alussa Protomotoiminnan kehittäminen monialaisia ryhmiä paremmin palvelevaksi (2014).	Osallistuminen Yrittäjyyden ILO -tapahtuman toteuttamiseen ja kehittämiseen (2014).

Toimija	Toimet painopisteessä: Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	Toimet painopisteessä: Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi	Toimet painopisteessä: Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen
Wirma Lappeenranta Oy	<p>Alkavien yrittäjien neuvonta.</p> <p>Yritteliäs ja välittävä Lappeenrannan seutu: maahanmuuttajataustaisen naisyrittäjyyden tukeminen.</p> <p>Osallistuminen kansalliseen Luovat alat -verkostoon ja kulttuurimatkailun verkostoihin.</p> <p>Kansainvälinen yhteistyö Lappeenranta-Viipuri-Pietari avustaminen.</p> <p>Vetovoimaa ja kestäväää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa -hankkeessa toimiminen.</p>	<p>Osaamis pohjaisten luovien alojen yrittäjien liiketoiminnan kehittäminen</p> <p>Innovatiiviset hankinnat ja kokeilu ympäristöt</p> <p>Satama–Pallonlahti–Linnoitus -alueen kehittäminen huomioiden luovien alojen palveluiden liiketoiminnan kasvattaminen.</p> <p>Start Up Mill -hanke osaamis pohjaisten työpaikkojen luomiseksi, palvelujen tarjoaminen Technopoliksen yhteisöllisessä start up -tilassa.</p>	<p>Luova Etelä-Karjala brändin vahvistaminen</p> <p>Innovatiiviset hankinnat ja kokeiluympäristöt -tietoiskut</p> <p>Paikallisten luovan alan tuotteiden ja osajien lisääntyvä käyttö (esim. liikelahjat, esiintymiset yms.)</p> <p>Tapahtumamarkkinoinnin kehittäminen ja olemassa olevien kanavien (goSaimaa, eKarjalan tapahtumakalenteri, sekä sosiaalinen media) hyödyntämisen lisääminen</p>
Cursor Oy	<p>Kymenlaakson Kulttuurikäytävä -hankkokonaisuuden hallinnointi.</p> <p>Ankkuri-hanke</p> <p>Luovien alojen keskuksen selvitys ja mahdolliset jatkotoimet. (Valmistuu keväällä 2014)</p> <p>IPR-koulutukset 22.4. (ICT-painotus) ja 29.4.</p> <p>Yritysneuvonta ja koulutustilaisuudet yrittäjille, m. Menesty verkossa -koulutukset.</p> <p>Luottamushankkeen osarahoitus (Yhteyshenkilö Cursorissa Pirjo Kuusela).</p> <p>Luovat alat -kehittämisfoorumien ja kansallisen Luovat alat -verkoston jäsenyys.</p> <p>Hankevalmistelut</p>	<p>Toimialojen välinen hankevalmistelu mm. matkailuhankkeet, peliliiketoiminnan kehittäminen ja museoteknologia yhteistyössä pk-sektorin, kolmannen sektorin ja mm. Googlen kanssa.</p> <p>Kulttuurimatkailuhankkeet uusien matkailutuotteiden ja palveluiden rakentamiseksi. Esimerkkinä Risteily- ja luontomatka lutyöpajat sekä erilaiset matkailun mobiilisovellukset, mm. mobiilopastusreitit ja pelisovellukset muille toimialoille.</p> <p>Museoyhteistyö: palvelumuotoilu, sähköisten palvelujen kehittäminen ja museoteknologia, keskeisinä sota-historia, Ruotsinsalmen meritaistelut, Alvar Aalto ja luontomatka lailu.</p> <p>Tapahtumaliiketoiminnan ja teemamatkailun kehittäminen, sekä investointihankkeiden edistäminen.</p>	<p>Kaakko kasvuun! -viestintähanke, elinkeinomarkkinoinnin konseptin rakentaminen, viestintä-kampanjan suunnittelu, viestintäyhteistyö Kouvolan seudun kanssa, mm. Vetovoimainen Kymenlaakso -hankkeessa.</p> <p>Kymenlaakson kulttuuri-foorumien jäsenyys.</p> <p>Eri hankkeissa toteutetaan tapahtumia, asian tuntijatapaamisia, yleisö-tapahtumia pk-yrityksille ja opiskelijoille.</p> <p>Viestintätoiminta on vireää!</p>
Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy	<p>Vetovoimaa ja kestäväää laatua ympärivuotiseen matkailuun Etelä-Suomessa hankkeessa mm. tapahtumatuotannon kehittäminen Imatra Events palvelumallin kautta.</p> <p>Luovien alojen toimijoiden palvelu-kehittämisen tuki, seminaarien ja koulutustilaisuuksien järjestäminen (esim. venäläiset asiakkaat), hankkeessa syntyvän tiedon jalkauttaminen yrityksiin.</p> <p>Luovien alojen yritysneuvontapalvelut (uudet ja toimivat yritykset)</p> <p>Uusien hankkeiden valmistelu yhteistyössä luovien alojen yritysten kanssa.</p>	<p>Saimaa Geopark -hanke, jossa luovien alojen toimijoita aktivoidaan mukaan Geopark-verkoston palveluntarjoajiksi.</p> <p>Urheilumatkailuverkosto ja liikuntamatkailubrändin rakentaminen; tapahtumien yhteistuottamisen, verkostojen ja yhteisten toimintamallien ja resursien yhteiskäytön tehostaminen.</p> <p>Hankkeiden välisen vuoropuhelun ja yhteistyön kehittäminen esim. maa-seudun, matkailun ja luovien alojen hankkeet.</p> <p>Etelä-Karjalan matkailun ja luovien alojen teemaryhmän koordinaatio toiminta</p> <p>Osallistuminen Etelä-Suomen matkailun Roundtable -työskentelyyn</p> <p>Yhteistyö Humak:in kanssa MEK Culture Finland katto-ohjelmassa.</p>	<p>Tapahtumamarkkinoinnin kehittäminen ja olemassa olevien kanavien (goSaimaa, eKarjalan tapahtumakalenteri, sekä sosiaalinen media) hyödyntämisen lisääminen.</p> <p>Eventti.fi-sivuston rakentaminen koko Etelä-Suomen tapahtumatuottajien käyttöön.</p> <p>Yhteistyö paikallisten luovien alojen yritysten kanssa omassa toiminnassa ja tilaisuuksissa.</p>

Toimija	Toimet painopisteessä: Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	Toimet painopisteessä: Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi	Toimet painopisteessä: Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen
Humak, humanistinen ammattikorkeakoulu	<p>ESR-hanke Luottamus tähtää luovien alojen yritysneuvonnan toimintamallien ja alkavien yritysten valmiuksien kehittämiseen. Hankkeen päätyttyä Humak pyrkii aktiivisesti yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa hankkeessa luotujen toimintamallien jalkauttamiseen oppilaitoksiin ja yritysneuvontaorganisaatioihin.</p> <p>Luovan alan toimijoille suunnattuja koulutuksia (tutkintoon johtavan kulttuurituotannon koulutuksen lisäksi, jota tosin juuri tällä hetkellä Humakilla ei ole Kaakkois-Suomessa) järjestään sekä alueellisesti että valtakunnallisesti kysynnän mukaan.</p> <p>Tuotetaan oppimateriaaleja ja käsikirjoja luovan alan toimijoiden käyttöön.</p>	<p>Toimiminen Culture Finland -kulttuurimatkailun kattohankkeen Etelä-Karjalan aluekoordinaattorina 1.1.2014 alkaen.</p> <p>Osallistutaan aktiivisesti luovan alan keskittymien (luovat tilat) aikaansaamiseen alueelle.</p> <p>Haetaan aktiivisesti hankekumppaneita eri toimialoilta (matkailu, liiketalous, teollisuus) sekä Venäjältä ja pyritään tuomaan niiden toimintaan kulttuurituotannollista näkökulmaa.</p> <p>Tuodaan kansalaisyhteiskunnan ja kolmannen sektorin hyviä käytänteitä (osallistaminen, innostaminen, nopealiikkeisyys) myös kulttuurin yritysmaailmalle.</p> <p>Osallistutaan Kaakkois-Suomen luovien alojen foorumin toimintaan.</p>	<p>Haetaan aktiivisesti hankekumppaneita eri toimialoilta (matkailu, liiketalous, teollisuus) ja pyritään tuomaan niiden toimintaan mukaan kulttuurituotannollista näkökulmaa.</p> <p>Luovan alan kehittämissuunnitelmissa korostuu palvelumuotoillinen ja asiakaslähtöinen näkökulma.</p> <p>Pyritään löytämään hankemalleja ja rahoitusinstrumentteja, jotka mahdollistaisivat konkreettisen kokeilun ja myös epäonnistumisen (nykyisellään rahoittajat useimmiten haluavat tietää kehittämissuunnitelmien lopputuloksen etukäteen).</p>
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	<p>LCCE-mallin mukaisen yrittäjyyden yhteistyön jatkaminen ja edelleen kehittäminen (Kyamk:lla on noin 80 puitesopimusosapuolta, joiden kanssa yhteistyö on jatkuvaa).</p> <ul style="list-style-type: none"> LCCE-yrittäjyysparraus LCCE-yrittäjyysopinnot kasvavassa määrin tarjolla myös verkko-opintoina sekä suomeksi että englanniksi myös ulkomaalaisille ja maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille <p>Henkilöstön strategialähtöinen jatko- ja täydennyskoulutus sekä työelämävaihto.</p> <p>Yrittäjyyden polkuopinnot yhtäältä yritysideoita tai yrityksen johtajille ja toisaalta yrittäjyydestä kiinnostuneille (40–60 op).</p> <p>Koulutusvientihankkeen käynnistäminen yhteistyössä Cursorin, LUT:n ja Aleksanteri-instituutin kanssa (toimiminen siltana Venäjän ja EU:n välillä).</p> <p>Opintopolkumalli työssä hankitun osaamisen muuttamisesta opintopisteiksi yleiseen käyttöön koko Kyamk:ssa.</p>	<p>Monialaisten Ideasta innovaatioon (5 op) -opistojakso toteutusten aloittaminen myös Metsolan kampuksella keväällä 2015.</p> <p>Kasarmimäen Ideasta innovaatioon -opintojaksojen toteutusten edelleen kehittäminen ja kv-yhteistyön kytkeminen opiskelijatiimien ideoin esittelyyn.</p> <p>"Monialaisen yrittäjyysakatemia" -opiskelu- ja yrittämisympäristön ja toimintamallin luominen, tavoitteena myös kaksivuotinen ns. erityisosaamista tuottava yrittäjyystutkinto.</p> <p>Intoverkko-hankkeessa kehitetyn yrittäjämäisen pedagogisen mallin edelleen kehittäminen KSAO:n, Kyamk:n ja työelämän yhteistyössä.</p> <p>Monialaisia Venäjä-yhteistyöhankkeita käynnistetään.</p> <p>Living Lab -caset ja jatkohankkeet.</p> <p>Kyamk:n englanninkielinen Game design -koulutus yhdistää kulttuurialan ja informaatioteknologian peliohjelmoinnin. Yhteistyö myös Kouvola Innovation Oy:n ja KSAO:n peliteollisuuskoulutuksen kanssa.</p>	<p>Yrittäjyyspedagogiikan vahvistaminen kaikkien Kyamk:n opetustiimien oppimiskäsitteissä</p> <p>Kyamk:n yrittäjyyspolun opiskelijoiden ja monialaisten opiskelijatiimien työskentelystä viestiminen yläasteen ja toisen asteen opiskelijoille sekä kaikille ihmisille.</p> <p>Siltaopintojen edistäminen Kyamk:n ja toisen asteen välillä. Sopimukset on allekirjoitettu.</p> <p>Venäjä-yhteistyötä aktivoimaan on nimetty asian tuntijaparraaja sekä Kyamk:sta ja Mamk:sta. Lisäksi tullaan nimeämään eri alojen Venäjä-yhteysopettajia aktivoimaan muita yhteistyöhön.</p>

Toimija	Toimet painopisteessä: Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	Toimet painopisteessä: Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi	Toimet painopisteessä: Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen
Saimaan ammatti-korkeakoulu	<p>Kuvataiteen opetuksessa vahvistetaan kuvataiteilijan ammatinharjoittamiseen liittyviä valmiuksia.</p> <p>Kuvataiteilijan näkökulmaa avarretaan oman taiteen kannalta merkittävien sidosryhmien tunnistamiseen ja hyödyntämiseen taiteilijan uran eri vaiheissa.</p> <p>Esimerkkinä 'ammattina taiteilija'-opintojakso (3op), taiteilija ja yhteiskunta (3op) sekä syventävät YAMK-opinnot.</p> <p>Kuvataiteen opiskelijat ylläpitävät nettigalleria Vuoroa [www.vuoro.fi].</p>	<p>Perustuu kuvataiteilijan visuaalisen osaamisen yhdistämiseen muiden toimialojen tutkimus- ja kehittämistarpeiden ratkaisuihin. Opiskelijat osallistuvat sekä julkisen että yksityisen rahoituksen hankkeisiin eri rooleissa.</p> <p>Esimerkkeinä Tekesin rahoittama Fast Coins -hanke yhteistyössä LUT:n kanssa, jossa Saimaan AMK:n kuvataiteilijaosaamista yhdistettiin nopean kehittämisen menetelmiin.</p> <p>Tekesin rahoittama Lares lasertaideresidenssi, jossa yhdistetään taiteilijat lasertyöstön ja yritysten kanssa.</p> <p>Luottamus-hanke, jossa yhteistyössä Humakin ja Kouvola Innovationin kanssa on kehitetty työkaluja luovien alojen ammatinharjoittamisen vahvistamiseen.</p> <p>Lisätään opiskelijoiden mahdollisuuksia toteuttaa monialaisia ulkopuolisten toimijoiden toimeksiantoja esimerkiksi toteutuksesta Konnunsuon vastaanottokeskukseen toteutetut seinämaalaukset.</p>	<p>Lisätään kuvataiteen opiskelijoiden näkyvyyttä tapahtumien, näyttelyiden ja julkaisujen kautta.</p> <p>Kannustetaan kuvataiteen opiskelijoita osallistumaan kilpailuihin, joista esimerkiksi Imatran kaupungin järjestämä kiertoliittymäkilpailu kuvataiteen opiskelijoille.</p> <p>Kansainvälisten ja kansallisten työpaikkojen ja symposiumien järjestäminen ja mahdollistetaan verkostoituminen alan toimijoihin.</p>
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	<p>Tutkimus-, koulutus- ja kehitystyö:</p> <p>Kehittää tutkimukseen perustuen erilaisia konsepteja, jotka auttavat myös luovien alojen yrittäjiä kehittämään moniulotteisesti tuote- ja palveluideoita, liiketoimintamallejaan, verkostoitumiskykyjään sekä myynti- ja markkinointiosaamistaan. (Esim. Fast Coins -hanke).</p> <p>Koulutusta kulttuuri- ja luovien alojen tekijöille. (Esim. Kutkasta kulttuurikutinaa -hanke).</p> <p>Kulttuuriperinnön ja historian liiketoimintamahdollisuuksien parantaminen (Etelä-Karjala-instituutti).</p>	<p>Rakennetaan uudenlaisia yhteistyöväyliä luovien alojen tekijöiden ja tekniikan ja talouden osajien välillä. (esim. Lasertaideresidenssi ja Fast Coins -hanke).</p> <p>Tuetaan monialaista luovaa toimintaa</p>	<p>Alueen kulttuuri- ja sivistystyön tukeminen sekä luottamukseen ja avoimeen ilmapiiriin perustuvan yhteistyön rakentaminen (esim. Etelä-Karjala-instituutti).</p> <p>Näyttelytoiminta (Etelä-Karjala-instituutti)</p> <p>Julkaisu- ja toiminta</p> <p>Erilaisten ideoiden jalostaminen sekä kokeilukynnyksen madaltaminen. (Esim. Fast Coins -hanke, Innovaatiokilpailu).</p>
Kouvolan kaupunki		<p>Toimitiloja ja toimintaympäristöjä koskevat tukitoimenpiteet.</p> <p>Kehittämisen raja- ja kontaktipintojen hakeminen kaupunkiorganisaatiosta</p>	
Imatran kaupunki		<p>Hyödynnetään paikallista osaamista ja toteutetaan tapahtumia ja hankkeita yhteistyössä luovien alojen toimijoiden kanssa.</p> <p>Laajennetaan jatkuvasti omia verkostoja ja etsitään mukaan uusia toimijoita</p> <p>Aktiivinen tiedottaminen toiminnasta sekä uusista hankkeista, ideoista, rahoituksista ym. paikalliselle luovien alojen verkostolle.</p> <p>Kannustetaan luovien alojen toimijoita ennakkoluulottomaan uusien toimintajärjestelyjen etsimiseen.</p>	<p>Positiivinen viestintä ja kannustaminen</p>

Toimija	Toimet painopisteessä: Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	Toimet painopisteessä: Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi	Toimet painopisteessä: Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen
Kotkan kaupunki		<p>Kulttuuritoimen ja Merikeskus Vellamon johtamisen yhdistäminen v. 2014 kokeiluna, jonka tavoitteena Vellamon profiiliin nostaminen, Kantasataman kehittäminen tapahtumapaikkana, yhteistyön aktivointi eri toimijoiden kesken, palveluiden kehittäminen.</p> <p>Teatterikuraattorin työpanos erityisesti nuorisoteatterin käynnistämiseen.</p> <p>Luovien alojen ja liiketoiminnan keskuksen perustaminen selvitetään.</p> <p>Aktiivinen tapahtumatuotanto yhdessä eri toimijoiden kanssa. Yritysten kannustaminen tapahtumien hyödyntämiseen.</p> <p>Pietari-yhteistyön vahvistaminen.</p>	<p>Aktiivinen viestintä asioista ja tapahtumista.</p> <p>Avoimuuden ja osallistumismahdollisuuksien lisääminen.</p>
Haminan kaupunki	<p>Koulutus: kulttuuripalvelujen paketointi (järjestäjätaho: Haminan kulttuuripalvelut ja Haminan matkailupalvelut yhteistyössä).</p> <p>Kaupunkihistorian tuotteistamisen edistäminen</p>	<p>Haminan kulttuuriohjelman 2014–2017 toteuttaminen.</p> <p>Kulttuuriohjelmassa haetaan kauttaaltaan, kaikissa toimenpiteistä laajaa yhteistyötä eri toimijatahojen välille.</p> <p>Esimerkkejä: 1) kaupungin sisäinen tiiviimpi yhteistyö kulttuuripalvelujen ja perusturvasektorin sekä teknisen toimen välillä uusien palvelumuotojen kehittämiseksi ja esimerkiksi %-periaatteen edistämiseksi.</p> <p>2) Art Goes kylät -toiminta (kylien kulttuuritoiminnan vilkastuttaminen ja tukeminen ja tätä kautta kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen).</p> <p>3) monialaiset kehittämishankkeet.</p> <p>Aktiivinen ja laajassa yhteistyössä tapahtuva oma tapahtumatuotanto.</p> <p>Avustukset toimijoille.</p>	<p>Säännölliset kulttuuritoimija- ja teematyöryhmätapaamiset.</p> <p>Kulttuurikahvila Kuulolla kokoaa niin kulttuuritoimijat kuin kulttuurista kiinnostuneet asukkaat keskustelemaan ajankohtaisista asioista sekä yhteissuunnitteluun kuukausittain.</p> <p>Aktiivinen tiedottaminen</p> <p>Yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääminen esim. yhteisötaitteeseen suunnatun kuntataiteilijatyön kautta.</p>
Lappeenrannan kaupunki	<p>Alkavien yrittäjien neuvonnan rahoittaminen.</p> <p>Osallistuminen kansalliseen Luovat alat -verkostoon ja kulttuurimatkailun verkostoihin.</p> <p>Kansainvälinen yhteistyö Lappeenranta-Viipuri-Pietari.</p> <p>LUT:n Kutkasta kulttuurikutinaa -hankkeeseen osallistuminen.</p>	<p>Start Up Mill -hanke osaamispohjaisten työpaikkojen luomiseksi.</p> <p>Nuorten Taidepaja: sosiaalialan ja taiteilijoiden yhteistyö syrjäytyvien nuorten parissa.</p> <p>Satama–Pallonahti–Linnoitus -alueen kehittämisen edellytysten luominen mm. Linnoituksen urheilutalon peruskorjaus.</p> <p>Järjestö- ja/tai luovan alan talon kehittäminen.</p>	<p>Luova Etelä-Karjala brändin vahvistaminen</p> <p>Innovatiiviset hankinnat ja kokeiluympäristöt</p> <p>Paikallisten luovan alan tuotteiden ja osaajien lisääntyvä käyttö (esim. liikelahjat)</p>

Toimija	Toimet painopisteessä: Luovien alojen toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	Toimet painopisteessä: Monialaisten toimijaryhmien aktivointi innovaatioiden ja palvelujen kehittämiseksi	Toimet painopisteessä: Positiivisen viestinnän ja rohkaisun lisääminen
ELY-keskus	<p>Rahoittaa ko. asiaa edistäviä hankkeita</p> <p>Asiantuntijapalveluita</p> <p>Mahdollisesti liiketoimintaosaamiseen liittyvä koulutus (EU-ohjelmien kautta)</p>	<p>Kutsuu koolle säännöllisin väliajoin foorumin toimijoita.</p> <p>Seuraa strategian toimenpiteiden toteutumista.</p> <p>Ylläpitää sähköpostin jakeluverkostoa ja jakelee informaatiota sen kautta, mm. hankerahoituksen ja verkostoitumisen mahdollisuuksista.</p>	<p>Omassa viestinnässään painottaa positiivisuuden ja rohkeuden merkitystä.</p> <p>Tuottaa alakohtaista ennakointitietoa.</p> <p>Toimittaa kulttuurialan sähköisiä uutiskirjeitä ELY-keskuksen Internet-sivulle.</p>
TE-toimisto	Alkavien yrittäjien neuvontaa, starttiraha		

Lähteitä ja lisätietoja

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS, Promoting cultural and creative sectors for growth and jobs in the EU, Brus-sels, 26.9.2012, COM(2012) 537 final

[http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0537/COM_COM\(2012\)0537_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0537/COM_COM(2012)0537_EN.pdf)

IPR-Strategia

<http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/periaatepaatokset/2009/IPR-strategia/145451.pdf>

Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (Suomen rakennerahasto -ohjelma)

http://www.tem.fi/files/39594/Komissioon_RR2014_VN_lopullinen_23.1.2014b.pdf

Valtioneuvoston periaatepäätös aineettoman arvonluonnin kehittämisohjelmasta

http://www.tem.fi/files/39580/vnp_aineettoman_arvonluonnin_kehittamisohjelmasta.pdf

Luovaa taloutta edistävät julkiset toimet ja kehittämislinjaukset

https://www.tem.fi/files/34626/TEMjul_40_2012_web.pdf

Muotoile Suomi – kehittämisstrategia 2020

http://www.tem.fi/files/36278/Muotoile_Suomi_spreads.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriön ministeriön julkaisuja, mm seuraavat: www.minedu.fi

Kulttuuria kartalla, Valtion osarahoittamien kulttuuripalvelujen sijainti ja kulttuurin kustannukset Suomen kunnissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:32

Kulttuurihankkeet EU-ohjelmissa, Kulttuuri Euroopan rakennerahasto-ohjelmissa sekä Manner-Suomen maaseutuohjelman hankkeissa kaudella 2007–2013. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:11

Kulttuuritoimijoiden, luovan talouden ja palvelutuotannon toimintaedellytykset Suomessa alueittain. Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2011:1

Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo; Raportti selvitystoimenpiteistä ja selvittäjä Tarja Cronbergin esitys hallitusohjelmatavoitteiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:19

Luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämistoimenpiteet 2010–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13

Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä. Opetusministeriön julkaisuja 2009:30

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, mm seuraavat: www.tem.fi

Maakuntien suhdannekehitys 2012–2014. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki, maaliskuu 2014

Maaseutukatsaus 2014. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Alueiden kehittäminen, 2/2014

MUOTOILE SUOMI, Kansallinen muotoiluohjelma – Ehdotukset strategiaksi ja toimenpiteiksi. TEM Erillisjulkaisut 22.3.2013

Julkinen rahoitus luovien alojen yrityksissä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 26/2013

Luovuudesta kasvua ja uudistumista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 40/2012

Fact sheets – Luovat alat. Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, Luovan talouden strateginen hanke http://www.tem.fi/files/28595/FactSheets_Luovat_alat_2010-3.pdf

LUOVA RAHA, Näkökulmia luovien alojen rahoitukseen. Julkaisun tilaaja: työ- ja elinkeinoministeriö, Luovan talouden strateginen hanke. Julkaisusarja: Hermia Oy:n julkaisuja 4 / 2011

Matkailupalveluita muotoilemassa, verkostomainen palvelutuotanto elämystuotteiden murroksessa, Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 11 ja 12, 2012, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Luova Suomi -hankkeen aineistot: www.luovasuomi.fi

Luovat ry:n aineistoa: <http://luovat.fi/linkit/>

Arvio kulttuurin ja luovan talouden toimintaedellytyksistä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella: Kolmannen sektorin toiminta ja vaikuttavuus 31.1.2014

Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2014–2017: www.ekarjala.fi

KYMENLAAKSO – OHJELMA 2014–2017 – Elinvoimaa Pohjoiselta kasvukäytävältä: www.kymenlaakso.fi

LUOVA KAAKKO, Näkemyksiä luovien alojen strategian rakentamiseksi, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu 2012

Luovuus sitoo sirpaleita, Etelä-Karjalan kulttuuristrategia, Etelä-Karjala-instituutti, Raportti 5, Lappeenrannan teknillinen yliopisto 2007

HAMINAN KULTTUURIOHJELMA 2014–2017

Kulttuuriasiainkeskuksen strategia, KULTTUURISTA KOTKAN VETOVOIMATEKIJÄ, visio 2016

Liite 1. Kaakkois-Suomen luovien alojen kehittämisfoorumin jäsenet ja varajäsenet (1.6.2014 tilanteen mukaan)

Taiteen edistämiskeskus, Kaakkois-Suomen ja Hämeen aluetoimipiste: erityisasiantuntija Johanna Vuolasto, varalla läänintaiteilija Patrik Ikäläinen

Etelä-Karjalan liitto: erikoissuunnittelija Anu Talka, varalla erikoissuunnittelija Satu Sikanen

Kymenlaakson liitto: hallintopäällikkö Ulla Silmäri, varalla aluekehityssihteeri Mari Lämsä

Kouvola Innovation Oy: kehittämisspäällikkö Mika Lammi, varalla kehityspäällikkö Pasi Miettinen

Wirma Lappeenranta Oy: kansainvälistymispäällikkö Eeva Pihlajaniemi, varalla innovaatiojohtaja Johanna Väyrynen

Cursor Oy: projektipäällikkö Noora Kiili, varalla projektipäällikkö Marjo Luomi

Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy: yritysasiantuntija Laura Peuhkuri, varalla yritysasiantuntija Antti Oravuo

Humanistinen ammattikorkeakoulu TKI-Humak Voima (Imatra): TKI -koordinaattori Juha Iso-Aho, varalla TKI-koordinaattori Timo Parkkola

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu: yliopettaja Sinikka Ruuhonen, varalla koulutusohjelmavastaava Jorma Fagerström

Saimaan ammattikorkeakoulu: koulutuspäällikkö Eija Mustonen, varalla tutkimuspäällikkö Henri Karppinen

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (Etelä-Karjala-instituutti): projektitutkija Kristiina Korjonen-Kuusipuro, varalla projektityöntekijä Heini Kähkönen

Etelä-Kymenlaakson ammattiopisto: koulutuspäällikkö Kimmo Keskinen, varalla apulaisrehtori Ulla Jaskari

Kouvolan kaupunki: kehityspäällikkö Harri Kivelä, varalla hankesuunnittelija Sanna Laukkanen

Imatran kaupunki: kulttuuripalveluiden päällikkö Ulla Särkinen, varalla museujohtaja Eero Laajo

Kotkan kaupunki: kulttuuripalveluiden päällikkö Niilo Sevänen, varalla tapahtumatuottaja Tiina Salonen

Haminan kaupunki: kulttuurisihteeri Sari Kinnunen

Lappeenrannan kaupunki: EU-asiamies Krista Huovila, varalla kulttuuritoimenjohtaja Päivi-Linnea Pötry

Kaakkois-Suomen ELY-keskus: Puheenjohtaja: toiminnanohjauspäällikkö Eija Karhatsu,
Sihteeri: yritysasiantuntija Nina Alatalo

Edellisten lisäksi luovien alojen osaamisen edistäjiä Kaakkois-Suomessa ovat:

- Harjun oppimiskeskus
- Kouvolan seudun ammattiopisto (KSAO)
- Saimaan ammattiopisto Sampo
- Etelä-Karjalan kansalaisopisto
- Etelä-Karjalan kesäyliopisto
- Haminan kansalaisopisto
- Imatran työväenopisto
- Jaakkiman opisto
- Jamilahden kansanpisto
- Joutsenon opisto
- Kotkan opisto
- Kouvolan kansalaisopisto
- Kymenlaakson kesäyliopisto
- Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Kotka ja Kouvola

Liite 2. Kaakkois-Suomen luovat alat ja niiden sisältämät alat on luokiteltu tässä asiakirjassa seuraavasti:

Digitaalinen teollisuus ja viestintä

- animaatiotuotanto
- elokuva- ja tv-tuotanto
- peliala
- radio- ja äänituotanto
- mainonta- ja markkinointiviestintä
- viestintäala
- kustannusala

Elämystuotanto ja esittävät taiteet

- musiikki, konserttitoiminta
- ohjelmapalvelut
- tapahtumatuotantopalvelut
- tanssi ja teatteri
- liikunta- ja elämyspalvelut
- kuvataide ja taidegalleriat
- taide- ja antiikkikauppa

Laadukkaat tilat ja ympäristöt

- arkkitehtuurisuunnittelu
- sisustussuunnittelu
- restaurointiala
- ympäristö- ja miljöösuunnittelu

Innovatiivinen design

- muotoilu ja -palvelut
- stylistipalvelut
- käsi- ja taideteollisuus
- kivi, puu

KUVAILEHTI

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 99/2014				
Vastuualue Elinkeinot, työvoima ja osaaminen				
Tekijät Eija Karhatsu (toim.)		Julkaisuaika Marraskuu 2014		
		Kustantaja /Julkaisija Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
Julkaisun nimi Kaakkois-Suomen luovien alojen strategiset painopisteet ja toimintaohjelma 2014–2018				
Tiivistelmä ELY-keskus asetti 30.6.2012 Kaakkois-Suomen luovien alojen kehittämisfoorumin, jonka tehtävänä oli laatia vuoden 2014 loppuun mennessä strategia luovien alojen yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseksi. Tämän julkaisun tavoitteena on esittää Kaakkois-Suomen luovien alojen julkisen alan toimijoiden yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan ja millä keinoilla luovien alojen työllisyyttä ja yrittäjyyttä tulee edistää Kaakkois-Suomen alueella. Strategia käsittää myös tekijäorganisaatioiden toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Selvityksen on koornut toiminnanohjauspäällikkö Eija Karhatsu ELY-keskuksen asettaman Kaakkois-Suomen luovien alojen kehittämisfoorumin jäsenten avustuksella.				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Luovien alojen työllisyys, luovien alojen yrittäjyys, luovat alat, strategia				
ISBN (Painettu)	ISBN (PDF) 978-952-314-156-8	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu)	ISSN (verkkajulkaisu) 2242-2854
www www.doria.fi/ely-keskus		URN URN:ISBN:978-952-314-156-8		Kieli suomi
Sivumäärä 18				
Julkaisun tilaukset Julkaisu on saatavana vain verkossa: www.ely-keskus.fi/julkaisut sekä www.doria.fi				
Kustannuspaikka ja -aika Kouvola 2014			Painotalo	

**RAPORTEJA 99 | 2014
KAAKKOIS-SUOMEN LUOVIA ALOJEN
STRATEGISET PAINOPISTEET JA
TOIMINTAOHJELMA 2014–2018**

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-314-156-8 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-156-8

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi